

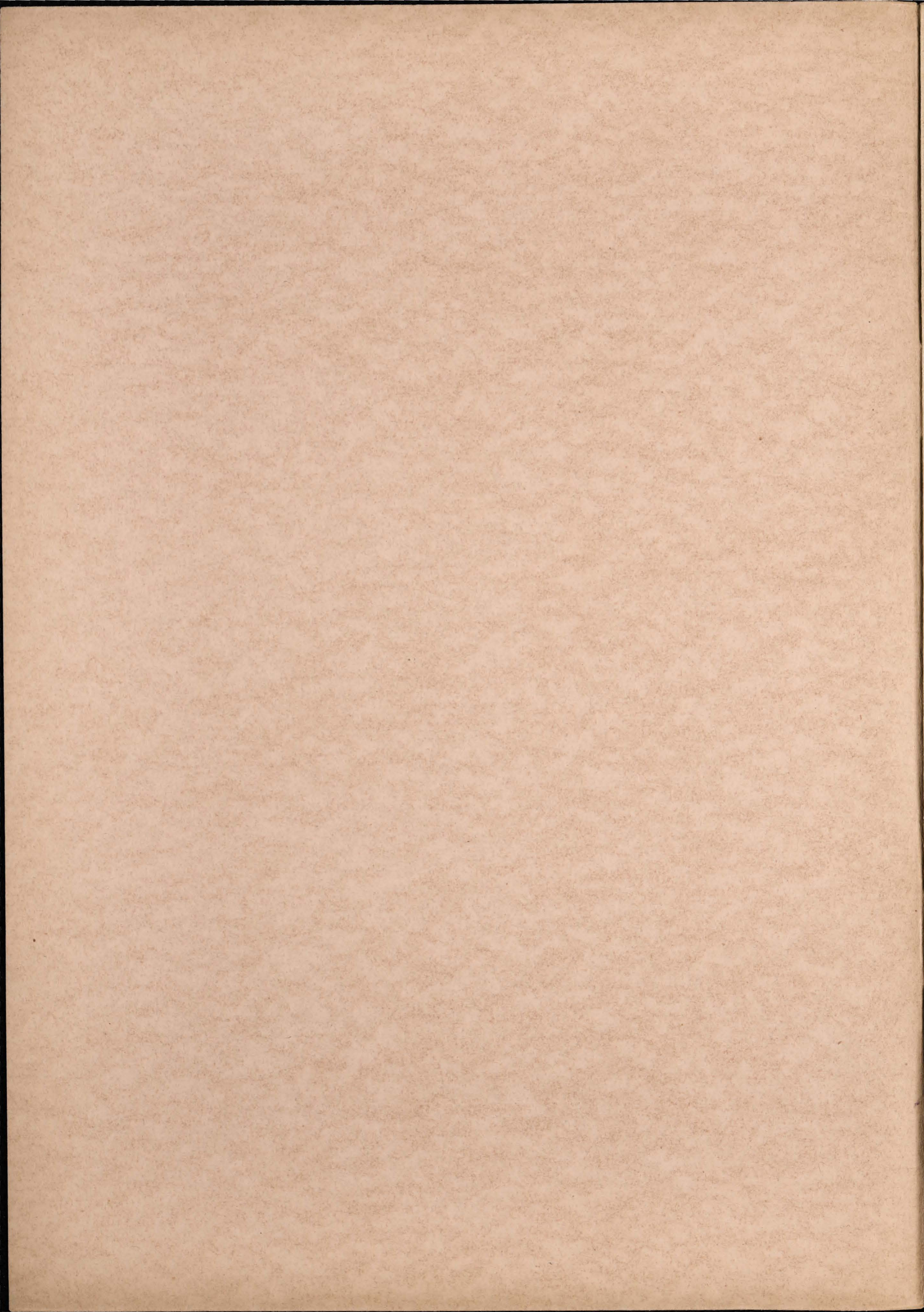
A M. KIR. JÓZSEF NÁDOR MŰSZAKI
ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
1935/36. TANÉVÉNEK

MEGNYITÓ BESZÉDE

TARTOTTA

DR. CZETTLER JENŐ
E. I. RECTOR MAGNIFICUS

BUDAPEST 1936

DR. CZETTLER JENŐ 1935/36. TANÉVI RECTOR MAGNIFICUS
TANÉVMEGNYITÓ BESZÉDE.

Fenséges Királyi Herceg Urak!
Nagyméltóságú Miniszter Urak!
Méltóságos Prorektor!
Tekintetes Müegyetemi Tanács!
Tisztelt Közgyűlés!

Amidőn a rektori hatalom szimbolumát, nagynevű elődök szerény utóda, aki nem a műszaki, hanem a jogi és államtudományok előképzettségével kerültem e díszes pozícióba, általveszem, mindenekelőtt hálás köszönetet mondok tanártársaimnak, hogy egyhangú bizalmukkal kitüntetni szívesek voltak; hálásan köszönöm a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak a tisztemben való megerősítést és a Gondviselés áldó és segítő kezének vezetését és pártfogását kérve, fogadom, hogy elődeim nyomán, e nagytekintélyű intézet tradícióit, szellemét megőrizni, az egyetemet a Tanács bölcs határozatai szerint irányítani, tanártársaimnak bizalmát kollégialis együttműködéssel megtartani és az ifjúság anyagi és szellemi jólétét előmozdítani törekszem.

Hivatali tisztségemben legelső szavam a lelépő Rektor Úrhoz a hála és köszönet szava. Jóvultából jelen lehettem az elmúlt tanév rektori tanácsának utolsó ülésén, felemelő érzés volt számomra az elismerésnek az a mélyen átérzett megnyilatkozása, amellyel a tanács a lelépő Rektor Úrnak körültekintő, bölcs vezetését megköszönte. Ehhez az új rektori tanács hasonértelmű megnyilatkozását fűzöm. Nekem, mint az újjászervezett egyetem egyik újonnan jött fakultása tagjának, különösen kedves kötelességem, hogy a Prorektor Úrnak az új fakultások köszönetét tolmácsoljam. Ő Magnificentiája, számolva az ország nehéz gazdasági helyzetével, az ezáltal szabott lehetőségek teljes felhasználásával nemcsak a dicső

multú technikai képzést igyekezett nívón tartani, de mindenkor atyai jóindulattal volt az új testvérek érdekei iránt, méltányolta a fúzió folytán szükségessé vált kívánságokat.

Tisztelt Közgyűlés!

Annak a nemes tradíciónak, amely a József-Műegyetem rektorát székfoglalójában vagy tudományszakának haladását, vagy a műegyetemi oktatás célkitűzését tárgyaló előadásra kötelezte, magam is hódolni kívánok. Annál könnyebben tehetem ezt, merthiszen nagynevű elődeim székfoglalóikban a minden egyetemi oktatás kettős célkitűzésének, a tudományos kutatás és az ismeretek terjesztésének indokokkal alátámasztott kifejtésén kívül, a technika és közgazdasági tudás összekapcsolását hangoztatták s ezekben a fejtegetésekben a József-Műegyetem történetének és a megszűnt Királyi Magyar Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar munkakörének olyan összhangzását találom, hogy eddigi tanári munkám, kutató tevékenységem irányvonalától való legcsekélyebb eltérés nélkül kapcsolódhatom az ő gondolatvilágukba. Az én felfogásom, tíz évvel a fúzió előtt, úgy a technikai, mint a gazdasági élet egyéb termelő szellemi erejének szintézisét és egyetemi oktatás útján való fejlesztését jelölte meg a trianoni Magyarország legnagyobb és legsürgősebb feladatának. Több, mint tíz évvel ezelőtt, amidőn a megszűnt közgazdaságtudományi kar rektori hatáskörrel felruházott dékáni tisztjében első doktoravató beszédemet tartottam, utaltam arra, hogy a mi kutató munkánknak, a mi tanítási tevékenységünknek sajátos célja a magyar nemzet életlehetőségeit felfokozni egyrészt a szellemtudományok, sőt talán az elméleti természettudományi kutatás mellett ki nem fejlődött, külföldi minták után haladó közgazdasági tudományok önálló fejlesztése által, másrészt, hogy a magyar közvéleményt eltöltsük ezzel a hiányzó tudásadta világszemlélettel s a magyar ifjúságot az állami alkalmaztatás jövedelemelosztó pályáiról a nemzeti vagyont és nemzeti jövedelmet szaporító, önálló pályák felé tereljük. Világszemléletben, tervezésben független vállalkozóosztály nevelése a cél, mely a magyar föld erőforrásait feltárja, hasznosítja, s oly tisztviselők kiképzése, akik közgaz-

dasági világszemléletük alapján megértik és támogatják a gazdasági úttörők erőfeszítéseit.

Ezt a gondolatot reprezentálja több, mint egy évszázada az a sudár fa, amelynek törzsébe az 1934. évi X. t.-c. a mi ifjabb egyetemi fakultásainkat beoltotta. A József Ipartanoda, amely a Pázmány Péter-tudományegyetem filozófiai fakultásához csatolt mérnöki intézettel egyesítve, egyetemünk jogelőde volt, nemcsak műtani, de gazdasági és kereskedelmi osztállyal is rendelkezett és az 1843. évi törvénytervezet szerint, amint ezt néhai Zelovich Kornél megírta: „a Műegyetem célja ifjakat oktatás által kereskedőkké, földmérőkké, erőművészekké, építészekké és gyárosokká kiképezni.” És jóllehet az 1871-iki reform a kereskedelmi képzést leválasztotta a Műegyetem törzséről, a tanári karnak az volt a felfogása, — aminek Szily államtitkár Úr Ő Excellenciája rektori megnyitó beszédében kifejezést is adott, — hogy minden technikai probléma egyszersmind gazdasági probléma, viszont a gazdasági élet úgy az ipar, mint a földművelés, sőt a kereskedelem terén is telítve van technikai alkotásokkal és problémákkal, s a jövő mérnökének képzésénél igyekezett levonni ennek konzekvenciáit. Boldogulását a technikai szaktudás mellett a gazdasági élet törvényeinek és a közgazdasági tudományoknak ismeretére kívánta építeni s az 1916. évi szervezeti szabályzat az 1914-ben létesített közgazdasági fakultás szervezés beillesztésével, technikai és közgazdasági szakférfiak kiképzésében állapította meg a műegyetemi oktatás célját.

Ennek a felfogásnak adott kifejezést a prorektor Úr Ő Méltósága az 1934/35. tanévmegnyitó beszédében is, amiképpen a nagy nádor és gróf Széchenyi István együttes munkájára utalt, egyetemünk ősének, a József-Ipartanodának létrehozásában. Beszédének további részében gróf Széchenyi István közgazdasági szervező szerepét, de technikai alkotásait is méltatta, amelyekkel a legnagyobb magyar „nemzetének első tanácsadó mérnöke lett“.

Hálásan köszönjük a prorektor úrnak ezt az emlékezet-felfrissítést. Az egyetemi közgazdaságtudományi kar dékáni láncát gróf Széchenyi István arcképe ékesítette és nekünk, e kar professzorainak, az volt szívünk leghőbb vágya, hogy

e lánc a „Széchenyi István közgazdasági egyetem“ legmagasabb szimbolumává emelkedjék. Széchenyi István terveinek leghatalmasabb pártfogója József nádor volt, leghűségesebb tanácsadója Vásárhelyi Pál mérnök. Az Isteni Gondviselés útmutatása számunkra, hogy azt a munkát, amely Széchenyi hagyatékából reánk vár, a nagy nádor egyetemének auspiciuma alatt, mérnök kollégáinkkal, tanárokkal és tanítványokkal együtt, igyekezzünk megoldani.

A lelépő rektor úr ezeket a feladatokat a Tiszavölgy végleges rendezésében, a tanyakérdésben, az Alföld öntözésének, vízi és szárazföldi úthálózatának kiépítésében, a mezőgazdasági termelés irányításában, a tagosításban, organikus birtokpolitikában, erdősítésben látja.

Nagy örökség az, amelyre jogigényét a volt műegyetem tanára és az új egyetem első rektora bejelentette, s nekem, aki Magyarország egyetlen agrárpolitikai tanszékének vagyok a birtokosa s akinek egész élete pályáját Széchenyi szelleme irányította, kedves kötelességem a technikus agrárpolitikai célkitűzéséhez a közgazda Széchenyi agrárpolitikáját, pénzügyi, jogi és szociális szempontjait hozzáfűzni s ezek mellett a mezőgazdasági termelés intenzív fejlesztése érdekében a szik- és homokterületek, a szesz-, bőr-, cukor-, malomipar, a természeti kincsek, energiák racionális felhasználásánál segítségül hívni a társfakultások kutatóit.

Mert hitem szerint a nemzetcsalád sorsára döntő eme kérdések mikénti megoldása az egyetemek, de különösen a műszaki és gazdaságtudományi egyetem kutató és tanító munkájában van lefektetve. A közgazdasági tudás és előrelátás nélkül megalkotott Párizs-környéki békék a nemzetközi munkamegosztást súlyosan megzavarták és Középeurópa népeit a XVIII. század autarchiára épített, kötött, vagy legalább is irányított merkantilista gazdasági rendjére vetették vissza. Ki csodálkoznék azon, hogy e neomerkantilista rend összes gazdasági és szociális bajai és megoldandó kérdései újraéledtek.

Igy mostanában a családvédelem, az egyke elleni küzdelem, a magyar faj természetes erőgyarapodásának fokozása lett a trianoni Magyarország jövőjének, mondhatnám,

egyetlen vigasztaló reménye. Szép és dícsérendő célkitűzés, feltámadás a nemzet számára akkor, ha gondoskodni is tudunk az új generáció megélhetéséről, de szociális forradalmak melegágya, ha a termelési erők racionális fejlesztése nem tart lépést a népszaporasággal. Mert ne feledjük, hogy a merkantilista rendszer népszaporasági rendszabályainak velejárója volt a népélelmezésről való gondoskodás is, részint gyarmatszerzés, hódítás, részint a belföldi termelés reformja által. És ne feledjük, hogy Magyarország területének egy négyzetkilométerén ma 95 magyarnak kell megélnie. E tekintetben ötödik helyen állunk Európában, gyarmatok, tenger, természeti kincsek nélkül szűkölködő agrárországban, ahol a megzavart világgazdasági kapcsolatok mellett, autarchiára berendezett szomszédok közt, a kivándorlás biztosítószelepe nélkül kell keresni a nemzetcsalád mindennapi kenyerét, a jövő generáció felnevelésének fedezeti alapját. Nekünk számolnunk kell a magyar föld adottságaival, szélsőséges klímájával, a költő fantáziájában tejjel-mézzel folyónak jelzett, valójában pedig nagyobbik részben csökkent termőképességű talajával, számolni kell a fogyasztási centrumok kis számával s így a piaci értékesítés nehézségeivel, egy nagy ország igényeihez szabott közlekedési rendszer racionális átalakításának parancsoló szükségszerűségével, iparunk, ipari fogyasztóképeségünk fejlesztésének kategorikus imperatívuszával és nemzetünk minden alkotni vágyó és alkotásra képes erejét össze kell fogni, hogy a nemzet jövőjét jelentő több magyar számára több kenyeret, több munkaalkalmat biztosíthassunk.

Kiinduló pontunk más nem lehet, mint Széchenyié. A magyar föld az, amelyen élnünk és halnunk kell, a magyar föld az, amelynek termése, és amelynek termelési eredménye kell, hogy nemcsak az agrárnépességet, de a magyar ipart, kereskedelmet eltartsa és a magyar kulturfölényt biztosítsa. A föld a nemzeté, nem egyszerű tőke, hanem megélhetési forrás, amely egyéni tulajdonban is a nemzetcsalád érdekében kezelendő. Ember és föld nélkül nincs ország, tehát mindkettőt istápolni az állam jól felfogott érdeke.

Amily egyszerű ez a tétel, oly nehéz annak gyakorlati megvalósítása.

Mezőgazdasági többtermelés legyen az csupán, mint a liberális gazdasági rend szabadkereskedelmi iránya gondolta? Ennek a darabokra tört világpiac állja útját.

Szükségletkielégítést célzó, irányított többtermelés legyen, amint a kötött gazdálkodás hívei a primitív családi gazdaság, vagy a nemzetcsalád ellátási szempontjából hangsúlyozzák?

Mindez könnyű addig, amíg az új berendezkedés hiányzó tőkeszükséglete, a velejáró átmeneti élelmiszer- vagy kereset-hiány és az ország lakosságának magasabb életnívója, mint komponens nem érvényesül és a csökkenő földhozadék törvénye a népszaporasággal szöges ellentétbe nem kerül.

Birtokreform, hitelrendezés, az értékesítés szervezése addig csak jelszó, amíg a megvalósítás mérnöki terve és közgazdasági kalkulációja el nem készül, amely nemcsak a jelen pillanat szükségleteit, de a mult tehetetlenségi nyomatékát és a jövő fejlődés előrelátható röppályáját is hozzávetőlegesen tisztázza. Még az egyes termelési ágak intenzitásának fokozása is csak a termelési irányok és azok határainak megállapítása alapján lehetséges, pedig minő egyszerű feladat ez az egész magyar közgazdasági élet harmonikus s így igazi stabilitást és eredményt ígérő fejlesztése mellett. Vajjon hányan sejtik ezt hazánkban, akik jóakarattal telve, sorsdöntő kérdések malomköveit hengergetik?

Milyen egyszerűnek vélnek komplikált problémákat!

Hányan emlegetik a *mezőgazdasági kisüzem és nagyüzem kérdését* anélkül, hogy az ország súlyos gazdasági helyzetében eszükbe jutna az újabb agrárirodalom, Olaszország, Németország, sőt a Szovjet gyakorlati gazdasági politikájának az a vezérelve, hogy ma minden birtokkategória létjogosultságát a maximális termelési erő kifejtés lehetősége határozza meg. Ha valamikor, most fokozottan érvényesül az a szociálökonomiai igazság, hogy az ország földje és annak termelése nemcsak a tulajdonosé és azoké, akik foglalkozásuk szerint a mezőgazdasági munkához kapcsolódnak, mert abból közvetlenül, vagy közvetve az egész nemzetcsaládnak kell megélnie.

Elméletileg lehetséges egy ország mezőgazdasági termelését egészen kis, életigénynélküli, csupán az első és másod-

rangú szükségletek nívóján mozgó családi üzemekre bontani, amelyek ipari szükségletük legnagyobb részét háziiparszerűleg állítják elő és egyedüli problémájuk a generációkon keresztül növekedő család élelmezése és az utódok primitív felnevelése. Ez a célkitűzés azonban régi kultúrterületeken, ahol a városi és ipari fejlődés s az ezeken felépült műveltség bizonyos, le nem bontható intézményeket létesített, alig valószínűsíthető meg nagyobb szociális rázkódás és gazdasági krízisek nélkül. A társadalmi munkamegosztás, az államélet különböző szerveinek kiépítettsége stb., stb. megkövetelik az állam mezőgazdaságilag hasznosított területének minél több értéket produkáló használatát. Tudjuk azt, hogy nagyobb üzemekből kisebb üzemeket a gazdasági fejlődés természetes menete organikusan alakít, hiszen évszázadok alatt a népesedés és vele kapcsolatban az intenzitás emelkedése a nagyüzemek átlagos területét ezer hektárokról száz hektárig szállította le. Hogy ezt a folyamatot a mai bizonytalan és változós gazdasági viszonyok között kell-e és lehet-e mesterségesen gyorsítani, az csak komoly és alapos számítások eredménye lehet, amelynél nemcsak a jelen, de a jövő szempontjai is figyelembe veendők. Egy nemzedék könnyebb megélhetéséért ugyanis már néhány évtized után a gazdasági életbe lépő és megélhetést követelő új nemzedékek munkalehetőségét nem szabad kockáztatni. Ezért nem közömbös annak pontos mérése, hogy melyik birtokkategória mennyit termel és termelhet, és hogy ennek következtében marad-e fölöslege a belföldi piac számára és csereanyaga a külföldről beszerezendő nyersanyag vásárlására. Nem közömbös az sem, hogy melyik birtokkategória mennyi embert tart el közvetlenül és közvetve. Tehát a kis- és nagyüzem magán- és közgazdasági helyzetének, eredményeinek minden mozzanatát precíziós mérlegre kell tenni.

Agrárállam, vagy iparállam?

Mennyi harc folyt e két eltérő organizáció fölött. A Párizs-környéki békék és a világháború mennyire igazolta Mélinet, hogy egészséges agrárfejlődés nélkül létesített nagyipar meglegházi növény, amely a világválság első dércsípésétől elpusztul. Viszont az olyan ország, amelynek mezőgazdái nem látják be, hogy a bizonytalan külföldi piac soha nem

adhat olyan stabilitást üzemterveiknek, jövedelmezőségi számításaiknak, mint a hazai ipar nyersanyagszükséglete és munkásainak fogyasztóképessége, minden természeti gazdagsága ellenére sem tud gyarmati helyzetéből szabadulni. A piac számára való termelés figyelmet érdemel az ipari országokban éppúgy, mint a kivitelre utalt agrárországokban. Az ipari fejlődés, amely nagyobb eltartási kapacitásával a mezőgazdaság népfölöslegének elhelyezkedést és a jövő generációnak biztosabb megélhetést jelent, épügy alátámasztandó a hazai mezőgazdaság többtermelésével, mint az agrárországok exportja, amely lehetővé teszi egyrészt a nyersanyagbeszerzést a hazai ipar, vagy a belföldön nem termelt cikkek beszerzését a hazai fogyasztás számára.

A *munkanélküliség* nagy problémájának mezőgazdasági vonatkozásait sem lehet kizárólag és állandóan az ellátási gazdaságokra való áttéréssel megoldani. Igaz, hogy egyes országokban, ahol elegendő földterület áll rendelkezésre, gyorsított birtokreformmal a nagybirtok szántóföldi és réti birtokállományának határáig lehet a munkások momentán munkaalalmát és elhelyezkedését földosztás révén is biztosítani, lelkiismeretesen mérlegelendő azonban az a szempont is, hogy ez a reform a nagybirtok magasabb produktivitásának felső határáig terjedőleg nem lassítaná-e a városi és ipari fejlődést és ezenkívül figyelembe kell venni a megoldásnak azokat a közgazdasági nehézségeit, amelyek minden új berendezkedésnek álló és forgó tőkében való szükségletével, az új üzemek meggyökereztetésének néhány évre kiterjedő költségeivel kapcsolatosak.

A munkanélküliségnek birtokreform útján való megoldása a háború utáni Európa tőkeszegénysége, a bizonytalan piac, belső és külső értékesítési nehézségek miatt a szociális kérdés megoldásának legnehezebben járható útját jelenti. A lassúdo termésfokozás és a várható népszaporodás egybevetése alapján esztendőkre kiszámítható az a kritikus pillanat, amikor az ipari termelés munkaalkalmainak fejlesztése nélkül, szociális forradalomba kerülne a háztartási gazdaság túlnyomó rendszerére felépített ország. Ennek a generációnak a legsúlyosabb gazdasági helyzettel kell megküzdenie, olyan terheket kell vállalnia a mult hibáiért, amelyek meggondolás

tárgyává kell, hogy tegyenek minden változást, amely hitel-igénybevétellel, tőkeelvonással, produktiváscsökkenéssel, stb. kapcsolatos és aminek következtében, hacsak néhány évre is, megakadhat a tőkeképződés, hiányos lehet az élelmszer-ellátás, növekedhet az eladósodás.

Agrárvonatkozásban a *kereskedelem* hasznosságáról, vagy felesleges voltáról is sok szó esik. Kétségtelen, hogy a forgalomba kerülő javak mennyisége határozza meg nemcsak a kereskedőosztály boldogulását, de azt is, hogy a kereskedelem más termelési ágak jövedelmi viszonyaival arányosan fejlődik-e. Ha a kereskedelem új piacokat, új vevőket tud a mezőgazdaság és ipar számára biztosítani, maga termeli a kenyeret, amelyben részesedik, viszont, ha elbürokratizálódik, közreműködését a többi termelési ágak fölöslegesnek, a nemzeti jövedelemben való részesedését méltánytalanak fogják érezni. Egy bizonyos, hogy a mezőgazdaság intenzitásának fokozása az értékesítési lehetőségekkel arányban nő, s ebben adva van a hazai kereskedelem munkaprogramja.

Itt van a *kulturfőlény* sokat emlegetett kérdése is. Mit tagadnánk, hogy „a föld azé, aki dolgozza“, a munkamegosztás minimumával kitervezett családi üzem követelése, lényegében véve a primitív kulturállapotok iránti nosztalgiával teljes. Az őszintébbek úrgyűlölete, a naivabbak, vagy ravaszabbak panasza a hivatalok szaporítása és az ország közterheinek szaporodása fölött, bizonyos mértékig annak az egyoldalú fejlődésnek következménye, amely a szellemi kutatómunkát nem tudta beállítani úgy mezőgazdasági, mint ipari, technikai és közgazdasági vonatkozásaiban a nemzet-család jobb ellátásának szolgálatába. Ne értsenek félre. Ez nem annyit jelent, mintha a szellemtudományokkal foglalkozók munkáját lekicsinyelném, kevésbé értékesnek tartanám, de amint a természet a maga vegyületeiben az elemek bizonyos arányát engedi csak meg, akként a kenyértermelők és a kenyérmegosztók szellemi munkás-csoportjainak arányszámánál is a természet bölcs rendelkezései megszívlelendők volnának.

De ki határozza meg ezt az arányszámot? Ki tud precíz választ adni az előbbi és ehhez hasonló problémák határkér-

déseire? Hiszen ezek sokkal hevesebb harcok előidézői, mint az elvi állásfoglalás.

Lehet, hogy egyoldalúnak fognak tartani, amikor mindennél, a nemzetre sorsdöntő kérdésnél geocentrikus kiindulópontot veszek fel, de mentségemre szolgáljon, hogy 30 éves tanári pályámon kutatásaim középpontja mindig a magyar föld sorsa volt, de az is mentségemül szolgáljon, hogy soha e problémát egyoldalúan nem vizsgáltam, a mezőgazdaságot soha másnak, mint a magyar nemzetcsalád megélhetési alapjának nem tekintettem.

A magyar mezőgazdasági termelést kötelességünk a nép-élelmezés, az ipari fejlődés, a külföldi értékesítés lehetőségeinek végső határáig fejleszteni. Összetett munka ez, amely nem merül ki a jobb üzemterv, mélyebb szántás, vetőmag-és állatnemesítés kérdéseiben, számításba kell venni nemcsak a birtokmegoszlást, de az üzemrendszereket, a birtokkezelés mikéntjét (saját, vagy bérleti kezelés), a munkaalkotmányt, azt, hogy családi gazdaságban vagy piac számára és milyen üzemkategóriákban termel a gazdák nagyobb százaléka, mennyiben függ a birtoknagyság a természettől (talaj, klíma, stb.), a segédeszközök költségeitől, a munkabérektől, közszolgáltatásoktól, a terményáraktól, stb., stb. Minő befolyással van a birtok- és talajérték a terményárakra és az intenzitásra, minő a termelési költség és a tiszta jövedelem a különböző birtokkategóriáknál és a különböző művelési ágaknál, s hogy milyen visszahatása van ennek a rentabilitásra, birtokmegoszlásra, stb., stb.

Vizsgálódásainknál, a mezőgazdasági termelés szerves fejlesztésének nagy munkájánál, segítségül kell hívni a mezőgazdasági ipar technikusait, a kulturmérnököket, az agrokémikust, a magasépítészet, az erdészet, sőt a kohó- és bányamérnökök munkáját is, nem szólva az állategészségügy szakembereiről, akik a nemzeti vagyon jelentékeny részét oltalmazzák. Minthogy pedig az összes gazdasági cselekvések az államélet keretében folynak le, legszorosabb összefüggésben az állam hatalmi és gazdasági helyzetével, ez a körülmény s az állam gazdasági helyzete erősen számbaveendő tényező. Viszont az agrárpolitika, az ország összes

mezőgazdasági erőinek gazdasági és szociális fejlesztésével foglalkozó tudomány, ismervén a mezőgazda és a mezőgazdaság individuális jellegét, a mindenható állam beavatkozásának korlátaira s az egyéni szabadság termésfokozó erejére is kell, hogy nyomatékosan ráutaljon. Éppen ezért az agrárpolitikai kutatás nem állhat meg a jelenségek konstatálásánál, leírásánál, kritikájánál, de az állam összlakosságának érdekében kell, hogy javaslatokat tegyen a föld termőképessége, a termelés intenzitásának, érték- és munkaalkalom teremtésének érdekében, hogy a mezőgazdasági termelő osztályon keresztül az egész nemzetcsalád vitalitását, fennmaradásának néperőben és élelmiszerbőségben rejlő alapját fokozza. De a mezőgazda az utóbbi évek konjunkturaváltozásaiból megtanulhatta, hogy évtizedekre megállapított tervek merev érvényesítése sokszor több kárt okoz, mint a vis inertiae konzervatív vonalvezetése. A mezőgazdaság eredményes fejlesztése és fejlődése tehát adottságok gyors mérlegelésén fordul meg, azért ennek az összmunkának nemcsak tervszerűnek, de folyamatosnak és állandónak kell lennie. Ezt célozza az a kutató intézet, amelyet a mezőgazdasági viszonyok állandó megfigyelése érdekében, amerikai és német mintákra, de magyar elgondolással, ez év folyamán szándékozunk felállítani, nemcsak az agrártudományok gyarapítása érdekében, de pedagógiai célkitűzéssel részint hallgatóink, részint a közvélemény nevelése érdekében. Mert amint ma Európa egyik legkiválóbb agrárpolitikusa, Aereboe kifejtette, sem a gazdának, sem az agrárpolitikusnak nem elég a mezőgazdasági szaktudás, hanem ismernie kell a közgazdasági élet és a közgazdasági politika egész területét, a piackutatás, a kereskedelmi szokványok, a vám- és valutapolitika, a hitelügy stb. vonatkozásait, de vice versa kívánatos, hogy a közgazdasági élet más tereken dolgozó munkásai és a kormányzat is e jelenségekről állandóan tájékozva legyen s a maga munkáját, amely a tőkeelosztáson és a közhatalmi irányításon keresztül a gazdasági élet egyetemes fejlődését determinálja, ahhoz szabja.

Nem lehet az agrárpolitikus feladata iparfejlesztési vagy általános hitelügyi irányvonalat húzni, de a mezőgazdaság fejlesztésének általános feltételei közül ezek kikapcsolhatók

nem lévén, engedtessek meg, hogy e kérdés néhány agrárszemponthára felhívjam nagybecsű figyelmüket.

Milyen irányban fejlesszük iparunkat? Szerény véleményem szerint, amely hajlamos az ellenérvek meghallgatására, ezt elsősorban az őstermelés nyersanyagszolgáltató képessége és annak az 57% kereső mezőgazdasági népességnek fogyasztási képessége és vásárlóereje mutatja, amely a mezőgazdaságból él. Ennek szükséglete, ha kevesebb és primitívebb is, mint a népesség másik 43%-áé, egységesebb, állandóbb és a külföldi iparcikkek versenyével szemben vámok nélkül is védettebb. Az ipari kalkuláció sem terjed 100% biztonsáig, az a latitüd, amely a népesség további 43%-ának kvalifikáltabb fogyasztásában rejlik, becses tartalék arra az esetre, ha az exportra számító ipar a kiviteli államok autarchikus iparfejlesztése miatt piacát veszítené.

A hitelélet irányításánál is, a biztonságon kívül, a prius kérdése döntő. Felfogható ez úgy is, hogy odairányítandó a tőke, ahol az gyorsabban forog, de úgy is, hogy odairányíttassék, ahonnan minél több magyar ember keresete és a tőke számára újabb elhelyezési lehetőség várható. Merem állítani, hogy a legújabb magyar hitelpolitika csak a mezőgazdasági vállalkozás legprimitívebb formáira: a földvásárlásra és az eladósodott gazda éterinjekcióira gondolt, de a többtermelés nagy kérdései, talán a tőkének az iparfejlesztéssel kapcsolatos elfoglaltsága, talán a kérdés üzletkötésre nem elegendő előkészítettsége miatt kevés figyelemben részesültek. Új Széchenyire volna szükség, aki pénzembereinknek megmagyarázná, hogy a hitel a mezőgazdasági többtermelés és így egész gazdasági életünk stabilitásának *conditio sine qua non*-ja.

Természetesen ehhez a nagy reformműhöz kommentárt a magyar közigazgatás vezető embereinek kellene írniok, megnyugtatóván a pénzéért aggódó tőkést, hogy az adós kötelezettségeinek teljesítése alól egykönnyen ki nem bújhatik, és hogy az állam közlekedési, adó- és vámpolitikája is alá fogja támasztani az adós fizetőképességét.

A prorektor úr tanévmegnyitó beszédében meggyőzően utalt Széchenyi nemzetépítő munkájának legnagyobb akadályára: kora közgazdaságilag tájékozatlan kormányzatára és a hasonlóan ignoráns közvélemény által támasztott nehézsé-

gekre. Ebből a mára nézve azt a tanulságot vonta le, hogyha élni akarunk, a magyar középosztály mentalitásának át kell alakulnia, a fiatal generációnak a gazdasági problémák megértéséhez szükséges ismeretekkel kell az egyetemről távoznia és egymás munkáját akár technikai, akár jogi, akár mezőgazdasági természetű, megbecsülnie.

Nagyon örülök, hogy közvetlen elődöm felfogásához e tekintetben is kapcsolódhatom és egyetemünk irányításának kontinuitásához az új fakultások munkaprogrammjával is hozzájárulhatok. A közgazdaságtudományi kar első doktorrá avatása alkalmából tartott ünnepi beszédemben a különböző termelési ágak vezetőinek kiképzésénél a következőkre hívtam fel a hallgatóság figyelmét:

„Ne felejtsük, hogy az ország mai súlyos helyzetében, a gazdasági élet nehéz kenyérharcai közepette, külön-külön utakon nem járhatnak az újjáépítés munkásai, nehogy ezek az utak a kitűzött cél elérése előtt keresztezzék egymást, nehogy az érdekellentétek az egyes termelő osztályok között időnap előtt kiélesedjenek, amikor pedig minden erő összefogására van szükség. A magyar gazdának szüksége van a magyar kereskedő piacteremtő munkájára, hogy Tokaj aransárga nedűjét sárga aranyra válthassa fel, a magyar kereskedőnek viszont tudnia kell, hogy egzisztenciájának bázisa, a magyar pénz ércfedezete, az Alföld síkjain és a Hegyvidék lankáin terem, a magyar gyárnak meg kell értenie, hogy iparának nyersanyagát legolcsóbban mégis csak az termeli, aki az ipari termékeket tőle minden vámsikanéria nélkül, idebenn vásárolja meg, még akkor is, ha egy-két fillérrel drágább volna, mint a külföld, mert amit mint vevő kiad, megnyeri mint eladó. Annak a magyar pénzembernek nemcsak sejteni, de a hitvalló fanatizmusával kell tudnia és éreznie, hogy az egy-két százalék kamatnyereségnél sokkal biztosabb bázisa a hitelügy fejlődésének a termelési problémákban jártas, haladni vágyó gazda, az új gazdasági formákat teremtő iparos, az új gazdasági utakat kikémlelő kereskedő elsokasítása, talpraállítása, mert az egy esetre kötött üzlet, bármily nagy nyereséggel zárul is, sohasem pótolja a kis és nagy intézeteket fenntartó, éltető és fejlesztő állandó összeköttetéseket. És betetőzésül a magyar állam közigazga-

tásának jövőendő vezetői és munkatársai már az iskola padjain, az összes termelési ágak disciplináiból tanulják meg, hogy az államkincstárnak s az államháztartás rendezettségének fundamentuma az állampolgárok gazdasági tevékenységének megalapozottsága.“

A különböző termelési ágak munkásainak együttes nevelésére vonatkozólag ugyanekkor elmondott szavaim helyett pedig Szily államtitkár úr Ő Excellenciájának miniszteri biztos beiktató beszédét idézem, hogy a felfogás és célkitűzés egységét bizonyítsam: „Szükséges, hogy azok, akik gazdasági és műszaki pályára készülnek, egymás szomszédságában, egyazon egyetemen tanuljanak, ahol a szorosán vett szaktudományukon kívül megtanulják a másik vonatkozásból is a leglényegesebb elemeket és áttekintéseket és megtanulják egymás munkáját és leendő hivatását kölcsönösen megismerni és megbecsülni, és a tanárok is egymásra való kölcsönhatással tudományos kutatásaikban az élet nagy problémáira kiterjeszkedhessenek.“

Kedves fiatal barátaim!

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem kettős célja: hogy kutató munkájával a nemzetcsalád kenyérének szaporítását szolgálja, és hogy e célra benneteket, a gazdasági kultúra szervezőit, az ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi termelő munkának irányítóit, szaktudásban, közgazdasági látókörben a nemzet nagy sorskérdéseinek biztos kalauzaivá neveljen. Alkotó magyarokat kívánunk nevelni, akik maguk és az egész nemzet számára a több-kenyér problémáját megoldani hivatottak. Mi nemcsak a meglévő nemzeti vagyon és jövedelem helyes adminisztrációjára, de elsősorban a szabad vállalkozásra nevelünk benneteket, hogy kutatásaitokkal, tudásotokkal, vasakaratótokkal az ország határain belül és kívül ne csak a magyar névnek, de a magyar élniakarásnak is becsületet és anyagi bázist szerezzetek. Az a nehéz küzdelem, amelyet ma a szülőknek a ti neveltetéstekért, nektek az elhelyezkedésért vívnotok kell, az egyetemi évek sok nélkülözése, kétség és reménység közötti hánykódása acélozza meg lelketeket a fokozott munkára. Ti egy szegény, porbasujtott nemzet fiai vagytok és ennek a nemzetnek jövőjét az

determinálja, tud-e intelligenciájának színe-virága önerejéből talpraállni, mert akkor a nemzet is visszanyeri életerejét. A mi tanulóéveink intelmét, hogy „mindenki a maga szerencséjének a kovácsa“, nektek úgy kell formuláznotok: nemcsak a saját, de a magyar nemzet szerencséjének is ti vagytok a kovácsai.

Akit a József nádor egyetem falai közé hozott hivatása, érezze ennek az elhivatásnak súlyát. Szerezze meg szorgalmas munkájával, fokozott erőfeszítésével azt az ismeretmennyiséget, amely nemcsak pályájának, de a magyar mérnök, közgazda, mezőgazda, állatorvos boldogulásának, gonddal tetézett munkájának előfeltétele. Mi, a ti tanáraitok, ugyanannak az alkotó munkának, amely reátok vár, elhivatott kutatói, atyai szeretettel vezérlünk célotokhoz, hiszen bennetek látjuk a mi munkánk folytatóit, a nemzet gazdasági életerejének aktiv tényezőit. Mi szeretettel igyekszünk szociális bajaitokon is könnyíteni, de tőletek is bizalmat, fegyelmet és mindenekfölött komoly munkát kérünk és várunk. Sub pondere crescit palma! A trianoni magyar sors ne neveljen cserjéket, de kemény tölgyeket, égbenyúló fenyőket.

A magyarok Istenének bőséges áldását kérve a mi közös munkánkra és alma materünkre, az 1935/36. tanévet megnyitottnak nyilvánítom.
